

گزارش

عکس‌برداری: رنوفه رستخیز، شرق

گذری به قدیمی‌ترین چاقوتیزکنی خیابان خیام

۷۵ سال تیزکردن چاقووقیچی مردم

ایلخانی»، پایه‌گذار این مغازه از تفرش به تهران آمده بوده است. برادر کوچک‌تر او پیش از این مغازه، مغازه ابزارتیزکنی را در حسن‌آباد باز کرده و بعدها برادر کوچک‌ترش در همین مغازه کار یاد می‌گیرد و در نهایت مغازه خیابان خیام را باز می‌کند که امروز نوه‌هایش در آن کار می‌کنند. هرچند در آن دوره ابزارهای کار متفاوت بوده و در واقع به دلیل نبودن برقکاری که پدربزرگ در مغازه می‌کرده، به مراتب دشوارتر از کاری بوده که امروز ایلخانی‌ها انجام می‌دهند. عکس پدربزرگ، عموبزرگ، پدر و عمو که رفتگانند... توی قاب روی دیوار دیده می‌شود.

کار،حسی است

کمی که جلو بروی، جلوتر از پیشخوانی که بناسبت ابزار را همان‌جا تحویل استادکار بدهی، هشدار می‌دهند ممکن است تراش‌های چیزی به صورت‌ست برخورد کند یا به لنز دوربین و اینکه مراقب باشی. استادکارها لباس کار پوشیده‌اند و عینک محافظ به چشم دارند. کار اساسا کار دشواری است. در یک مغازه کوچک و با ابزاری که سنگ است، باید فولاد را تراشید. این است که گویا ایلخانی‌ها، ایلخانی‌های نسل تازه خانواده، خیال ندارند کار آبداعادی‌شان را ادامه دهند. چرایی‌اش را محمد ایلخانی این‌جور توضیح می‌دهد: «ابزار ما فقط سنگ و مهارت دست است. این است که بچه‌ها نخواست‌اند وارد این حرفه شوند... کار سختی است. اگر کسی بخواهد این کار را انجام دهد، دست‌کم پنج‌سالی باید کار را یاد بگیرد... باید نگاه کند، باید با سنگ زندگی کند، این نیست که هرکس نگاه کرد خیال کند می‌تواند این کار را انجام دهد. این کار، یک کار حسی است...».

کار خوب را بارها تیز می‌کنند

می‌گویند در دوره‌ای زندگی می‌کنیم که مردم بیش از آنکه نگران تعمیر وسایل باشند، ترجیح می‌دهند چیزهای تازه بخرند. بیراه هم نیست. جنس چینی ارزان‌قیمت توی بازار ریخته و آنقدری هم کیفیت ندارد که بشود سال‌ها به آن اطمینان کرد. وقتی می‌شود یک چاقو را به قیمت ۱۰هزارتومان خرید، چه کاری است که همین میزان پول را بابت سرویس‌کردن یک چاقوی کهنه هزینه کرد؟ واقعیت این است که صف مشتریان روبه‌روی مغازه ایلخانی‌ها چیز دیگری می‌گوید که گفته‌های «محمد ایلخانی» هم تایید آن است: «وسایلی هست که مردم قدرت خرید آن را ندارند. درست‌است که اجناس چینی در بازار یافت می‌شود که البته کیفیت هم ندارند، اما برای مثال قیچی‌های آلمانی را نمی‌شود هرازچندگاهی خرید.» به گفته ایلخانی، در جایی که یک قیچی آرایشگری آلمانی ۷۰۰هزارتومان قیمت دارد، طبیعی است آرایشگری که این قیچی را خریده، آنها را بارها و بارها تیز می‌کند و ادامه می‌دهد: «جنس ابزار بسیار مهم است. ممکن است کارد آشپزخانه‌ای که چینی است، همان کاری را انجام دهد که کارد آلمانی انجام می‌دهد، اما یک کارد آلمانی ممکن است تا ۲۰سال هم کند نشود و با یک سنگ‌کشیدن مشابه روز

اول کار کند و البته طبیعی است کاردی که جنس خوبی نداشته باشد، به‌زودی کارایی‌اش را از دست می‌دهد.»

منصف هستند گویا

این‌جور نیست که هیچ‌جای دیگری برای تیزکردن ابزارآلات نباشد. با این حال، برآیند گفت‌وگو با مشتری‌ها نشان می‌دهد گردانندگان این کارگاه کوچک منصف هستند: «حسین ج»، به ابزاری که در دست دارد، اشاره می‌کند و می‌گوید: «این قیچی را بازار می‌بردیم، ۱۲هزارتومان می‌گرفتند آن را تیز می‌کردند، بعدش حتی خیلی خوب هم کار نمی‌کرد اما حالا شش‌ماهی هست که قیچی‌ها را اینجا می‌آوریم و راضی هستیم؛ هم از کارشان، هم از قیمت.» روی دیوار مغازه فهرست قیمت‌ها، درشت و خوانا نوشته شده و در یک قاب ارزنده به دیوار کوبیده شده است. قیمت‌ها روبه‌روی خدماتی که ارائه می‌شوند و برای هرقلم ابزار ذکر شده است. برای مثال تیزکردن تیغ زیگزال یک جفت، هزارتومان است، بابت تیزکردن هرکارد میوه‌خوری ۵۰۰تومان دریافت می‌شود و برای تیزکردن یک قندشکن باید ۲۰۰۰تومان پرداخت. قیمت‌ها همین‌حول‌وحوش هستند. از گران‌ترین خدمات می‌توان به چیزی اشاره کرد که روی تابلو با عنوان «تیغ و پنجره شماره‌۵» اشاره شده است. برای تیزکردن این تیغ باید ۱۵هزارتومان پرداخت. برای تیزکردن انواع ماشین‌پشم‌زنی و پرداخت قالی هم در این مغازه هشت‌هزارتومان دریافت می‌شود.

یک قیچی زمین‌بيفتد، یک خیاط مرده است

در این مغازه از کارد آشپزخانه تا چاقوی قالیبافی و قیچی و ماشین سملانی و ساطور و سلفون‌بر و تیغ، تیز می‌شوند. اما مشتریان عمده مغازه چه کسانی هستند؟ ایلخانی به یکی از مشتری‌ها اشاره می‌کند که پنج‌قیچی را برای تیزکردن آورده است. می‌گوید مشتری‌های این مغازه بیش از همه خیاط‌ها هستند؛ هرچند آرایشگرها و زنان خانه‌دار هم پای ثابت صف مشتری‌های جلو مغازه‌اند. این‌جور که ایلخانی می‌گوید، مشتری‌هایی از خارج از کشور هم دارند که ابزارهایشان را در این مغازه تیز می‌کنند. محمد ایلخانی ۳۲سال است که اینجا کار می‌کند. به اعتقاد او، نوسان بازار روی مشتری‌های مغازه ایلخانی هم تأثیر می‌گذارد، هرچند خیلی‌ها می‌گویند هرزمان که از اینجا رد شده‌اند، صف روبه‌روی این مغازه توجه‌شان را جلب کرده است. می‌گوید: «نوسان بازار کمتر روی کار ما تأثیر می‌گذارد، اما به هرحال زمانی که مردم پول کمتری دارند، با ابزارهای کندشده می‌سازند و وقتی بازار شکوفاست، ترجیح می‌دهند با ابزارهای تیز کار کنند.» حالا و در زمانی که مغازه ایلخانی حدودا ۷۵ساله است، چهارنفر در آن کار می‌کنند. چهارقاب عکس از رفگان هم بالای دیوار مغازه زده‌اند. محمد ایلخانی پیش‌تر گفته بود نسل بعد حاضر نیستند کار در این مغازه را ادامه دهند، با این حساب، معلوم نیست این نسل که بازنشسته شوند، چه بر سر ابزار تیزکنی ایلخانی می‌آید؛ مغازه‌ای که روبه‌روی آن صف می‌بنند و خیلی نمانده که سش به یک‌قرن برسد.

شب‌ها با فیلتر خاموش

عملیات گشت و کنترل شبانه صنایع استان تهران با پایش شبانه و برخورد قاطع با صنایع آلاینده و متخلف در سطح استان تهران شروع شده است.

به گزارش خبرآنلاین، گشت شبانه اداره کل حفاظت محیط‌زیست استان تهران با توجه به افزایش میزان آلاینده‌ها براساس برنامه‌ریزی جامع و هدفمند از ششم‌دی‌ماه آغاز شده است.

هدف اصلی اجرای این طرح، بررسی و رصد کیفی زیست‌محیطی صنایع استان و انجام اصلاحات لازم است. طی گشت و پایش‌های شبانه در محورهای مختلف، وضعیت آلایندگی صنایع در هفت‌محور صنعتی اصلی و پنج‌محور مکانی فرعی مورد پایش اکיپ‌های گشت و کنترل اداره‌کل حفاظت محیط‌زیست استان تهران قرار می‌گیرد.

براساس گزارش‌های مردمی، بسیاری از صنایع و واحدها بعد از ساعت رسمی کاری و اداری از استانداردهای زیست‌محیطی در بحث آلودگی هوا، پساب صنعتی و حتی رهاسازی پسماند و تخلیه نخاله‌ها خارج می‌شوند.

بسیاری از این واحدهای صنعتی با تصور عدم‌کنترل و پایش‌های شبانه زیست‌محیطی، سیستم فیلتراسیون را خاموش می‌کنند. این صنایع بیشتر با هدف افزایش ظرفیت تولید و کاهش هزینه‌های جاری، اقدام به آسیب و لطمات جبران‌ناپذیر به محیط‌زیست می‌کنند.

طرح پایش صنایع استان تهران تا پایان اسفندماه ادامه خواهد داشت و در چندفاز و ساعات مختلف شبانه‌روز به اجرا در خواهد آمد.

با توجه به حجم صنایع موجود در استان تهران و استقرار بیش از ۳۰هزار واحد صنعتی و از طرفی کمبود امکانات تجهیزاتی، خودرویی و پرسنلی که باعث ایجاد محدودیت‌هایی در پایش جامع و منسجم صنایع استان می‌شود، مسوولان کنترل محیط‌زیست تهران از مردم درخواست کرده‌اند درصورت اطلاع از هرگونه آلایندگی صنایع، خصوصا در ساعات شب مراتب را به اداره‌کل حفاظت محیط‌زیست استان تهران اعلام کنند.

رئیس سازمان نیز شخصا از چندواحد صنعتی مشتمل‌بر صنایع تولید موادغذایی، لبنی، رنگ‌رزی پارچه، ذوب‌فلز و لوله‌سازی و یک‌واحد تولید پودر استخوان در محدوده جاده مخصوص تهران و شهرستان اسلامشهر بازدید کرده است. تاکنون یک واحد بزرگ آسفالت استان به‌علت عدم‌رعایت ضوابط زیست‌محیطی پلمب شده و تعداد ۲۰واحد هم اخطار دوم دریافت کرده‌اند. مدیران واحدهایی که در جریان گشت‌شبانه از محیط‌زیست اخطار گرفته‌اند باید در روز بعد به اداره حفاظت محیط‌زیست شهرستان مربوطه مراجعه کرده و با ارائه برنامه زمانبندی موجه و اصولی، نسبت به رفع آلودگی واحد تحت مدیریت خود متعهد و ملزم شوند.

در صورت عدم‌مراجعه واحد یا عدم‌توجه به تعهدات زمانی، واحدهای متخلف قطعا با قید فوریت به‌صورت قانونی پلمب خواهند شد.

همچنین بازدید از چندین واحد تولید بنون، فرآوری شن‌وماسه، تفکیک زباله‌های شهری، داروسازی و واحدهای غذایی و لبنی در شرق تهران توسط ماموران محیط‌زیست استان تهران به عمل آمد که در جریان این پایش‌ها به یک‌واحد فرآوری شن‌وماسه اخطاریه زیست‌محیطی ابلاغ شد و یک‌واحد تفکیک زباله‌های شهری در دستور کار ابلاغ رعایت الزامات زیست‌محیطی قرار گرفته است.

گزارش کوتاه

مدیران میراث اصفهان از قوانین ثبت آثار تاریخی بی‌اطلاع‌اند دور باطل ثبت خانه‌کتابی

سمیه قنبری

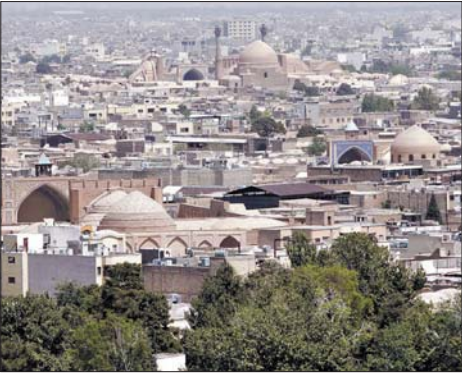
خانه‌ها از ابنیه‌هایی در اصفهان هستند که طی چند دهه گذشته بیش از سایر آثار تاریخی در معرض تهدید و تخریب قرار داشته و دارند؛ خانه‌هایی که بخشی از آنها دارای مالک خصوصی، بخشی تحت مالکیت سازمان میراث فرهنگی و تعدادی شامل خانه‌هایی است که برای فعالیت‌های عام‌المنفعه توسط صاحبانشان وقف شده‌اند.

خانه کتابی یکی از این خانه‌های تاریخی مربوط به اوایل دوره پهلوی در اصفهان است که توسط مالکش، سیدمحمد کتابی از بازرگانان بنام اصفهانی، به منظور انجام فعالیت‌های آموزشی وقف شده است؛ خانه‌ای واجد ارزش تاریخی که با وجود پیگیری‌های متعدد، بیش از یک‌سال است که هنوز از سوی اداره کل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری استان اصفهان به‌عنوان متولی حفظ و ثبت آثار تاریخی، اقدام خاصی برای تهیه و ارسال پرونده ثبتی آن برای قرارگرفتن در فهرست آثار ملی صورت نگرفته است. ناصر طاهری، معاون اداره‌کل میراث‌فرهنگی، صنایع‌دستی‌وگردشگری استان‌اصفهان در پاسخ به اقدامات صورت‌گرفته برای تکمیل پرونده ثبتی این خانه تاریخی طی یک‌سال گذشته، می‌گوید: «با توجه به اینکه خانه کتابی تحت مالکیت حوزه علمیه اصفهان است، طبق قوانین و ضوابط، برای ثبت آثار ملی باید قبل از ثبت، رضایت مالک تأمین شود. پس به‌منظور کسب اجازه از حوزه علمیه به‌عنوان مالک برای انجام مراحل ثبت خانه در فهرست آثار ملی بیش از یک‌ماه است که نامه‌ای به حوزه علمیه اصفهان ارسال شده است. اما تاکنون پاسخی مبنی‌بر رضایت یا عدم‌رضایت حوزه‌علمیه به سازمان‌میراث‌فرهنگی استان ارایه نشده است.»

این اظهارنظر طاهری درحالی است که هادی احمدی، مسوول حقوقی و اوقافی حوزه علمیه اصفهان، از دریافت هرگونه نامه درخواست تعیین تکلیف برای خانه کتابی از سوی سازمان میراث‌فرهنگی استان‌اصفهان اظهار بی‌اطلاعی می‌کند. احمدی با بیان اینکه اگر نامه‌ای با این مضمون از سوی سازمان میراث‌فرهنگی دریافت شده بود، در اسرع وقت از طرف حوزه‌علمیه به آن پاسخ داده می‌شد، می‌گوید: «این شماره فاکس۰۰۳۱۹۲۶۷۰۰ حوزه‌علمیه است. از میراث‌فرهنگی بخواهید تا نامه را به این شماره ارسال کند تا در اسرع وقت بررسی شود.»

مسوول حقوقی و اوقافی حوزه‌علمیه اصفهان این نکته را نیز متذکر می‌شود که «این امکان وجود دارد که نامه موردنظر به سایر بخش‌های حوزه ارسال شده باشد که به احتمال زیاد به دست ایشان نخواهد رسید و در بخش مربوطه بایگانی می‌شود.»

گوینا پیگیری اداره کل میراث‌فرهنگی، صنایع‌دستی‌وگردشگری استان اصفهان برای تهیه پرونده ثبتی یکی از انگشت‌شمار خانه‌های تاریخی باقیمانده از دوره پهلوی اول در اصفهان یک دور باطل و خلاف قانون است. چراکه طبق ماده سه قانون حفظ آثار ملی، مصوب سال ۱۳۰۹، «سازمان‌میراث‌فرهنگی برای تهیه پرونده ثبتی آثار واجد ارزش تاریخی، قانونا نیازمند کسب رضایت مالک نیست.» طبق قانون دولت موقوف است با ارسال ابلاغی مالکان شخصی، بناهای واجد ارزش

تاریخی برای ثبت در فهرست آثار تاریخی کشور را از این اقدام مطلع کند. از زمان ابلاغ نیز مالکان خصوصی بناهای واجد ارزش تاریخی یک ماه فرصت دارند به ابلاغ اعتراض کنند. در صورت اعتراض مالک به هر دلیلی، سازمان میراث‌فرهنگی، صنایع‌دستی‌وگردشگری خود مسوول رسیدگی به اعتراض و تعیین تکلیف درخصوص موضوع مطرح‌شده خواهد بود. نکته‌ای که گویا معاون میراثی اداره کل میراث فرهنگی، صنایع‌دستی‌وگردشگری استان اصفهان دقت نداشته این است که ابلاغ سازمان به مالک درخصوص بناهایی صورت می‌گیرد که بنا دارای مالک خصوصی باشد نه بنایی که وقف شده و جزو بناهای عمومی محسوب می‌شود.

مطابق با قانون، خانه کتابی که در حال حاضر جزو اموال حوزه علمیه محسوب می‌شود، یک بنای عمومی است و سازمان میراث‌فرهنگی برای تهیه پرونده ثبتی آن، نیازی به کسب رضایت مالک ندارد. طبق قانون، سازمان میراث‌فرهنگی موظف است در اسرع وقت با توجه به اینکه بنا ملکه عمومی است، نسبت به تکمیل پرونده ثبتی اقدام کند. اما در عمل پرونده ثبت یکی از خانه‌های تاریخی اصفهان بیش از یک‌سال طول کشیده و همچنان بلا تکلیف باقی مانده است.

مریم قاسمی‌سجانی، کارشناس معماری، درخصوص ویژگی‌های معماری خانه کتابی می‌گوید: «معماری خانه کتابی یک الگوی کامل از معماری پهلوی اول در اصفهان است. الگوی معماری‌ای که در خانه «امیرعلی امینی»، «خانه هنرمندان»، «خانه دارویی» و «خانه راه‌نجات» به‌عنوان معدود خانه‌های باقیمانده از دوره پهلوی اول تکرار شده است.» قاسمی با اشاره به خاص‌بودن ویژگی‌های معماری پهلوی‌اول، می‌گوید: «در این دوره، آرام‌آرام جامعه صنعتی در ایران در حال شکل‌گیری است. حرکت به سمت مدرن‌شدن سبب شده تا بسیاری از فرم‌های معماری صفویه در این دوره کمرنگ شود و به نوعی، معماری براساس نیازهای جامعه جدید شکل بگیرد. تغییراتی که سبب شکل‌گیری نوع جدیدی از معماری در ایران به نام معماری پهلوی می‌شود.»

این استاد دانشگاه با بیان اینکه در سال‌های گذشته، تلاش چندانی برای حفظ خانه‌های تاریخیِ اواخر دوره قاجار و اوایل پهلوی از سوی سازمان‌های مربوطه در اصفهان صورت نگرفته است، می‌گوید: «بی‌توجهی و نبودن قوانین حفاظتی مناسب سبب شده تا در حال حاضر تعداد این خانه‌ها در شهر اصفهان از تعداد انگشتان دست هم کمتر باشد؛ خانه‌هایی که به دلیل افزایش قیمت زمین طی سال‌های گذشته، بیش از هر زمان دیگری در معرض تخریب قرار دارند. لازم است تا سازمان میراث‌فرهنگی با تهیه طرح‌های احیا و ثبت این آثار در فهرست آثار ملی، زمینه مناسب برای حفظ و نگهداری آنها را به‌عنوان بخشی از تاریخ معماری کشور فراهم کند.»

می‌شود در این خیابان قدم زد و هزاران صحنه چشم‌نواز شکار کرد. در سردر خانه‌های قدیمی که حالا به انبار تغییر کاربری داده‌اند، نقش‌ونگارهایی می‌توان دید که بیشتر از صدسال قدمت دارند. خیام البته آن‌روز‌ها که این ساختمان‌های قدیمی در آن ساخته شده، هنوز

در برخی خیابان‌ها باید سربره‌هوا بود. اینها، این خیابان‌ها بازگو‌ش‌ی آدم را تحریک می‌کنند، آنقدر که نفهمی بابت را گجا می‌گذاری. تفاوت خیابان‌های قدیم و جدید تهران در آن چیزی است که احتمالا وقتی سرت را بالا می‌گیری به آن برمی‌خوری. در خیابان‌های تازه، ساختمان‌های تازه با ارتفاعی بلند می‌بینی با معماری تازه‌ای از پنجره و سنگ‌گرانیبت و ستون یونانی و... . این دیوارهای بلند گاهی چنان مرتفعند که به قد عابران پیاده وصال نمی‌دهند، با وجودی که عمرشان گاه به یک‌سال نمی‌رسد. در خیابان‌های قدیم اما می‌شود سر را بلند کرد و گهگاه یک فرم معماری دید متعلق به ده‌ها، بلکه سده‌های خیلی خیلی دور. یکی از این خیابان‌های قدیم، همان‌ها که می‌شود در آنها میهمان گذشته بود، خیابان خیام است.

می‌شود در این خیابان قدم زد و هزاران صحنه چشم‌نواز شکار کرد. در سردر خانه‌های قدیمی که حالا به انبار تغییر کاربری داده‌اند، نقش‌ونگارهایی می‌توان دید که بیشتر از صدسال قدمت دارند. خیام البته آن‌روز‌ها که این ساختمان‌های قدیمی در آن ساخته شده، هنوز